الأصول الثلاثة

(د اسلام درې اساسي اصول)

ليكنه

شيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمت الله عليه)

ژباړنه

عبد النافع زُلال

ⓗ وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

محمد بن عبد الوهاب بن سليمان

الأصول الثلاثة . / محمد بن عبد الوهاب بن سليمان .- الرياض،

١٤٢٤هـ.

٤٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- العقيدة الإسلامية ٢- التوحيد أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٢٤/٥٩٢١

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩٢١

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

بسم الله الرحمن الرحيم

پوه شه -الله دي په تا رحم وکړي- چي په مونږ د څلورو مسائلو زده کړه فرض ده:

لمړی: علم او پوهه، او هغه دا چي الله ﷻ، او دهغه پيغمبر ﷺ، او اسلام په دلايلو سره وپيژنو.

دوهم: په هغه عمل کول.

دريم: هغه ته دعوت کول (رابلل).

څلورم: د هغه په تکليفونو باندي صبر کول.

او دليل يې د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: بِسْمِ اللّـــه الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿وَالْعَصْرِ * إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ [د العصر سورت: ۱-۳ آيتونه]

ترجمه: په نامه دالله چي ډير زيات مهربان او پوره رحم لرونکی دی (شروع کوم). قسم په زمانه، بيشکه انسان په زيان کښي دی، پرته له هغو کسانو چي ايمان يې راوړ او نيک عمل يې تر سره کړ، او يو بل ته يې دحق سپارښت

(وصيت) وکړ، او يو بل ته يې دصبر او ثبات سپارښت وکړ.

امام شافعي رحمت الله عليه ويلي دي: «که چيري الله ﷻ د خلکو لپاره ددغه سورت څخه پرته بل څه د حجت او دليل په توګه نه واى ليږلي، نو (دا به) دوى لره بس وو».

بخاري رحمت الله عليه ويلي دي: باب دى ددې خبري چي علم له عمل څخه مخکي دى[1].

او دليل يې د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ﴾ [د محمد سورت: ۱۹ آيت]

ترجمه: نو پوه شه چي بيشکه له الله څخه پرته بل دعبادت وړ معبود نشته، او دخپلي ګناه بخښنه وغواړه.

نو علم يې مخکي له قول (وينا) او عمل څخه ذکر کړ.

* * *

پوه شه -الله دي په تا رحم وکړي- چي پر هر مسلمان نر او ښځيددا دريو مسائلو زده کول او په هغي عمل کول

---

(۱) صحيح البخاري ۲۲/۱ کتاب العلم.

فرض دي:

لمړی: دا چي الله ﷻ مونږ پيدا کړي يو، او رزق يې راکړی دی، او خوشي (هسي) يې نه يو پرې ايښي، بلکه مونږ ته يې پيغمبر رااستولی دی، نو څوك چي دهغه پيروي او اطاعت وکړي جنت ته به ولاړ شي، او څوك چي دهغه نافرماني وکړي دوزخ ته به ولاړ شي.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولاً شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولاً ۞ فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلاً﴾[د المزمل سورت: ١٥، ١٦ آيتونه].

ترجمه: (ای خلکو) بيشکه تاسي لره مونږ (داسي) يو پيغمبر ليږلی دی، چي پر تاسي باندي شاهد دی، لکه چي مو فرعون ته يو پيغمبر ليږلی وو، خو فرعون دهغه پيغمبر نافرماني وکړه، نو له همدي کبله مو هغه ډير سخت ونيوه.

دوهم: دا چي الله ﷻ دا نه خوښوي چي دهغه سره په عبادت کي څوك شريك ونيول شي، که دا شريك الله ته

نژدې ملائکه (پرښته) وي او که دالله دجانبه استول شوی نبي وي.

ددې خبرې دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلاَ تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [د الجن سورت: ١٨ آيت]

ترجمه: او جوماتونه خاص خدای لره دي، نو دخدای سره بل هيڅوك مه بولئ.

دريم: څوك چې دپيغمبر ﷺ اطاعت او پيروي وكړي، او په يو خدای ﷻ ايمان راوړي، نو هغه ته روا نه دي چې دهغه چا سره دوستي او محبت وكړي چې دالله ﷻ او دهغه دپيغمبر دښمن وي، كه څه هم ډير نژدې دوست او خپل يې هم وي.

ددې خبرې دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُوْلَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [دالمجادله سورت: ٢٢ آيت]

ترجمه: داسي خلك به ونه مومې چي (له يوې خوا) په خداى او دآخرت په ورځ ايمان ولري، او (له بلي خوا) له هغو كسانو سره چي دخداى او دهغه دپيغمبر سره شخړه كوي ملګرتيا وكړي، كه څه هم (دغه شخړه كوونكي) ددوى پلرونه يا زامن يا وروڼه يا خپلوان وي، همدوى دي چي خداى ددوى په زړونو كښي ايمان ځاى په ځاى (مضبوط) كړى دى، او دوى ته يې له خپل نزد څخه په يوه روح سره قوت وركړى دى، او دوى به په داسي جنتونو كښي داخل كړي چي دهغو (تر ونو) لاندي ويالې بهيږي، او هلته به تل تر تله واوسيږي، خداى له دوى څخه خوشحاله شويدى او دوى (هم) له هغه څخه خوشحاله دي، دوى دخداى ګوند (لښكر) دى، پوه شئ چي بيشكه دخداى ګوند (لښكر)، همدوى دي بريالي (كامياب).

❊ ❊ ❊

پوه شه -الله ﷻ دي تا خپلې لارې ته هدايت کړي- چې دابراهيم ﷺ دين او لاره داده چې يوازې دالله ﷻ عبادت په اخلاص سره وکړې، او په همدې سره الله ﷻ ټولو خلکو ته امر کړی، او د همدې لپاره يې پيدا کړي دي، لکه څنګه چې فرمايي: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾ [دالذاريات سورت: ٥٦ آيت]

ترجمه: پيريان او انسانان مې ندي پيدا کړي مګر ددې لپاره چې زما عبادت وکړي.

او دعبادت څخه مراد دالله ﷻ په وحدانيت سره پيژندل دي، او له ټولو لوی کار چې الله ﷻ په هغه سره (بندګانو ته) امر کړی دی هغه توحيد دی، او توحيد دادی چې يوازې ديوه الله ﷻ عبادت وکړې شي، او له ټولو نه لوی کار چې له هغه نه يې (بندګان) منع کړيدي هغه شرك دی، او شرك دادی چې دالله ﷻ سره په عبادت کې بل څوك شريك شي.

ددې خبرې دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿وَاعْبُدُواْ اللّهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا﴾[دالنساء سورت:

۳٦ آيت]

ترجمه: او دخدای عبادت وکړئ او دهغه سره هیڅ شی مه شریکوئ.

که تا ته ووېل شي: چې هغه درې اصول (اساسي خبري) کومي دي، چې پر انسان يې زده کړه فرض ده؟

نو (په ځواب) کي ورته ووايه: چې هغه دادي: چې بنده خپل پروردګار، خپل دين، او خپل پيغمبر محمد ﷺ وپيژني.

اول اصل

[دخپل پروردګار پيژندل]

کله چي تا ته وويل شي: ستا پروردګار څوك دى؟

نو ووايه: چي زما پروردګار هغه ذات دى چي زه يې پاللى يم، او ټول جهان (عالم) يې په خپل نعمت سره پاللى دى، او هماغه زما معبود (خداى) دى، او پرته له هغه څخه بل معبود نه لرم.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [دالفاتحه سورت: ۲ آيت]

ترجمه: ټولي ستايني يوازي الله لره دي، چي دعالميانو پالونکى دى.

او پرته د الله ﷻ څخه نور ټول مخلوقات عالم بلل کيږي، او زه ددې عالم يو جز يم.

کله چي تا ته وويل شي: خپل پروردګار دي په څه سره پيژندلى دى؟

نو ووايه: چي دهغه په نښو او مخلوقاتو سره، او

شپه، ورځ، لمر، او سپوږمی دهغه له نښو څخه دي، او اوه آسمانونه، اوه ځمکې او کوم شیان چي په هغې کي دي، او یا ددوارو تر منځ دي، دهغه له مخلوقاتو څخه دي.

ددې خبرې دلیل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمایي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لاَ تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلاَ لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ [دفصلت سورت: ۳۷ آیت]

ترجمه: او دهغه له آیتونو (دقدرت ددلائلو) څخه شپه او ورځ، لمر او سپوږمی دي، نه لمر ته سجده وکړئ او نه (هم) سپوږمی ته، (بلکه) هغه خدای ته سجده وکړئ چي هغوی یې پیدا کړي دي، که تاسي یوازي دهغه عبادت کوئ.

او دا قول چي فرمایي: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللّهُ رَبُّ

الْعَالَمِينَ﴾ [دالاعراف سورت: ٥٤ آيت]

ترجمه: بيشکه چي ستاسي پروردګار هغه الله دی چي آسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کښي پيدا کړل، او بيا يې پر عرش باندي استواء وکړه، شپه لکه پردې غوندي پر ورځ باندي غوړوي، هره يوه په تلوار سره بله طلبوي، او لمر، سپوږمۍ او ستوري يې چي دهغه تر فرمان لاندي دي (پيدا کړيدي)، هو، پيدا کول او حکم فرمايل خاص هغه لره دي، خدای برکت والا دی، دعالميانو پروردګار دی.

او د(رب) څخه مراد معبود (دعبادت مستحق) دی، دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۞ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ فِرَاشاً وَالسَّمَاء بِنَاء وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاء مَاء فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقاً لَّكُمْ فَلاَ تَجْعَلُواْ لِلّهِ أَندَاداً وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۲۱، ۲۲ آيت]

ترجمه: ای خلکو، دخپل پروردګار عبادت وکړئ، هغه (پروردګار) چي تاسي او له تاسي څخه مخکښي

کسان یې پیدا کړي دي، ددې لپاره چې پرهیز ګار شئ، هغه (ذات) چې ځمکه یې تاسي ته فرش او آسمان یې (لکه) چت (غوندي) جوړ کړی او اوبه یې دآسمان څخه رابښکته کړي چې دهغې په وسیله یې ستاسو دروزۍ دپاره (هر ډول) میوي ایستلي دي، نو په داسي حالت کښي چې (په حقیقت) پوهیږئ له خدای سره شریکان مه ګرځوئ.

ابن کثیر رحمت الله علیه وایي: «هغه ذات چې ددې شیانو خالق او پیداکونکی دی، هماغه دعبادت وړ دی»(۱).

او د عبادتونو ټول هغه انواع او قسمونه چې الله ﷻ پرې امر کړی دی، لکه: اسلام، ایمان، احسان، دعا، ویره، امید، توکل، (دالله څخه) دثواب طمع لرل، او د

---

(۱) ابن کثیر دنوموړو دوو آیتونو دذکر کولو څخه وروسته وایي: «ددې آیتونو مضمون دادی: چې الله ﷻ خالق، رازق، ددنیا او دهغه داوسیدونکو مالك او رازق دی، نو ځکه خو ددې لائق دی چې یوازي دهغه عبادت وشي، او بل څوك ورسره شریك ونه ګڼل شي، الله ﷻ فرمایي: ﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۲۲ آیت] ترجمه: نو پداسي حال کي چې (په حقیقت پوهیږئ) له خدای سره شریکان مه ګرځوئ.
دابن کثیر تفسیر ۵۵/۱ دي وکتل شي.

عـذاب ځخـه يې ويـريدل، خشـوع، (د الله ﷻ) ويـره پـه زړه کـې سـاتل، رجـوع کـول، مرسـته او مـدد غوښـتل، پـناه غوښـتل، فـرياد کـول، ذبـح (حلالـه) کـول، نـذر کـول، او داسې نـور هغـه عـبادات چې الله ﷻ پري امر کړی دی ټول خاص الله ﷻ لره دي.

ددې خـبرې دلـيل دالله ﷻ دا قـول دی چـې فرمايـې:
﴿وَأَنَّ الْمَسَـــاجِدَ لِلَّهِ فَلاَ تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [دالجـن سورت: ١٨ آيت]

تـرجمه: او جوماتونـه خـاص خـدای لـره دي، نـو دهغـه سره بل هيڅوك مه بولئ.

نـو څـوك چې لـدې عـبادتونو ځخـه څـه شـی دالله ﷻ ځخـه پـرته بـل چـا لـره وکـړي، هغـه مشـرك او کافـر ګڼـل کـيږي، او دلـيل يـې دالله ﷻ دا قـول دی چـې فرمايـې:
﴿وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لاَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾[دالمومنون سورت: ١١٧ آيت]

تـرجمه: او هـر څـوك چـې له خـدای سـره بـل معـبود وبولـي، او (حـال دا چـې پـه ښکـاره توګـه) دخـپل دغـه کـار

دپاره دلیل نلري، نو بیشکه چې دهغه حساب دهغه له پروردګار سره دی، او بیشکه کافران (هیڅکله) نه بریالي کیږي.

او دا حدیث: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ»[1].

ترجمه: دعا دعبادت مازغه (روح او جوهر) دی[2].

او دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ

---

(۱) ترمذي په کتاب الدعاء ۴۵۶/۵ (۳۳۷۱) نمبر حدیث سره روایت کړی او ویلي یې دي: چې دا حدیث غریب دی، په دغه لفظ سره یوازې ابن لهیعه روایت کړی دی، او الباني هم هغه ضعیف بللی دی، دالباني تعلیقات پر مشکات باندي (۲۲۳۱) نمبر حدیث، او ضعیف الجامع (۳۰۰۳) نمبر حدیث دي وکتل شي.
او لدي ښخه غوره حدیث هغه حدیث دی چې خپله ترمذي دنعمان بن بشیر ښخه مرفوع روایت کړیدی او الفاظ یې دادي: «الدعاء هو العبادة» یعني: دعاء خپله عبادت دی.
ترمذي ۴۵۶/۵ کتاب الدعاء (۳۳۷۲) نمبر حدیث دي وکتل شي، او ترمذي ویلي دي: دا حدیث حسن او صحیح دی.
او همدارنګه دا حدیث ابوداود په کتاب الصلاة ۷۶/۲ (۱۴۷۹) نمبر حدیث سره، او ابن ماجه په کتاب الدعاء ۱۲۵۸/۲ (۳۸۲۸) نمبر حدیث سره هم روایت کړیدی.

(۲) ددې حدیث مطلب دادی: چې دعا دعبادت یو لوی رکن، او دهغې روح او جوهر دی، ځکه انسان هله الله ﷻ ته دعا کوي چې دمخلوقاتو ښخه یې امید قطع شي، او دا دتوحید، اخلاص او عبادت له ټولو ښخه لویه درجه ده چې انسان په بشپړ اخلاص او کامله توجه سره الله ﷻ ته دعا وکړي. (ژباړونکی)

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ [دغافر سورت: ٦٠ آيت]

ترجمه: او ستاسي پروردګار وويل: زما عبادت وکړئ تر څو چي ستاسي (غوښتني) قبولي کړم (ومنم)، بيشکه هغه کسان چي زما له عبادت څخه تکبر کوي، هرومرو به په خواري (او سپکتيا) سره دوزخ ته ننوځي.

دالله ﷻ څخه دويريدلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿فَلاَ تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ [دآل عمران سورت: ١٧٥ آيت]

ترجمه: ددوی څخه مه ويريږئ، او زما څخه وويريږئ که ايمان لرئ.

دالله ﷻ رحمت داميد ساتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاء رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ [دالکهف سورت: ١١٠ آيت]

ترجمه:نو هر څوك چي دخپل پروردګار دليدلو هيله لري نو بنايي چي نيك عمل وکړي او هيڅوك دخپل پروردګار په عبادت کښي شريك نکړي.

پر الله جَلَّ جَلَالُهُ دتوکل کولو دليل دالله جَلَّ جَلَالُهُ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ [دالمائده سورت: ۲۳ آيت]

ترجمه: او پر خدای توکل وکړئ که تاسي ايمان لرونکي ياست.

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ [دالطلاق سورت: ۳ آيت]

ترجمه: او هر څوك چي پر خدای باندي توکل وکړي، همدی (خدای) ورته بس او کافي دی.

دالله جَلَّ جَلَالُهُ ثواب ته داميد لرلو، او دهغه دعذاب څخه دويريدلو، او هغه ته دخشوع کولو دليل دالله جَلَّ جَلَالُهُ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾[دالانبياء سورت: ۹۰ آيت]

ترجمه: بيشکه چي دوی (داسي خلك) وو چي په نيکيو او دخير په کارونو کښي يو له بل څخه وړاندي کيدل، او مونږ به يې (زمونږ دمرحمت څخه دبر خور کيدو

په هيله) او (زمونږ دعذاب) له ويرې بللو، او يوازې مونږ ته تواضع کونکي وو.

(په زړه کې دالله ﷻ نه دويرې لرلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿فَــلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي﴾ [دالبقره سورت: ۱۵۰ آيت]

ترجمه: نو له هغوی څخه مه ويرېږئ، او له ما څخه وويرېږئ.

(الله ﷻ ته) درجوع کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ﴾ [دالزمر سورت: ٥٤ آيت]

ترجمه: او خپل پروردګار ته رجوع وکړئ او هغه ته غاړه کېږدئ.

(دالله ﷻ څخه) دمرستي او مدد غوښتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿إِيَّــاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [دالفاتحه سورت: ٥ آيت]

ترجمه: يوازې ستا عبادت کوو، او يوازې ستا څخه مرسته غواړو.

او دا حدیث: «إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ»[(۱)].

ترجمه: کله چي مرسته او مدد غواړې نو دالله ﷻ څخه يې وغواړه.

(دالله ﷻ څخه) دپناه غوښتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۞ مَلِكِ النَّاسِ﴾ [دالناس سورت: ۱ آيت]

ترجمه: ووايه: پناه غواړم دخلکو په پروردګار.

(الله ﷻ ته) دفرياد کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ﴾[دالانفال سورت: ۹ آيت]

---

(۱) دا دپيغمبر ﷺ دهغه وصيت يو جز دی چي ابن عباس رضي الله عنهما ته يې کړی وو، او پيغمبر ﷺ په هغه کي ابن عباس ته داسي فرمايلي دي: اې هلکه، زه تاته دا څو خبري ښايم: چي دالله ﷻ داحکامو حفاظت وکړه، نو هغه به ستا حفاظت وکړي، او دالله ﷻ داحکامو حفاظت وکړه، نو الله ﷻ به همیشه (ستا دمدد دپاره) ستا په وړاندي وي، او کله چي سوال کوې، نو دالله ﷻ څخه سوال وکړه، او کله چي مرسته غواړې، نو دالله ﷻ څخه يې وغواړه...
دا حدیث ترمذي ۶۶۷/۴ په کتاب صفة القيامة (۲۵۱۶) نمبر حديث، او احمد په مسند کي ۲۹۳/۱، ۳۰۷ نمبر حديث سره روايت کړی دی، او ترمذي ويلي دي: چي دا حديث حسن او صحيح دی.

ترجمه: هغه وخت یاد کړئ کله مو چي دخپل پروردګار څخه مرسته غوښتله، نو هغه ستاسي (غوښتنه) ومنله.

الله ﷻ ته دذبح (حلاله) کولو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایي: ﴿قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ [دالانعام سورت: ۱٦۳-۱٦٤ آيتونه]

ترجمه: ووایه بیشکه زما لمونځ، زما قرباني، زما ژوندون او زما مرګ (ټول) الله لره دي چي پروردګار دعالمیانو دی. هیڅ شریك ده لره نشته، او په همدې (توحید) باندي زه مامور شوی یم، او زه لومړی دمسلمانانو څخه یم.

او دا حدیث: «لَعَنَ اللهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللهِ»[1].

ترجمه: الله ﷻ په هغه چا لعنت کړی دی چي دالله څخه پرته بل چا ته ذبح (حلاله) کوي.

---

(۱) دا حدیث مسلم (دنووي شرح ۱۲۲/۱۳، ۱۲۳) په کتاب الأضاحي کي په (۱۹۷۸) [۴۳، ۴۴، ۴۵] نمبر سره روایت کړیدی.

(الله ﷻ) تـه دنـذر کولـو دلیـل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایـي: ﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾
[دالانسان سورت: ۷ آیت]

تـرجمه: دوی (خـپل) نذرونـه تـر سـره کـوي، او دهغـي ورځي څخه ویریږي چي شر یې چاپیرونکی او ښکاره دی.

دوهم اصل

داسلام دین په دلائلو سره پيژندل

داسلام دين دادی چي (بنده) يوازي الله ﷻ ته دهغه په وحدانيت په منلو تسليم شي، او دهغه اطاعت او بنده ګي وکړي، او دشرك او مشركينو څخه براءت او بيزاري وکړي.

داسلام دين دري درجې لري: اسلام، ايمان، او احسان، او دا هره درجه څو اركان لري.

اوله درجه: [اسلام]

داسلام پنځه اركان دي:

۱- دا ګواهي (شهادت) وركول چي پرته دالله ﷻ څخه بل دعبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ دالله ﷻ پيغمبر دی. ۲- لمونځ كول. ۳- زكات وركول. ۴- روژه نيول. ۵- او دبيت الله حج كول.

دالله ﷻ دوحدانيت دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿شَهِدَ اللّهُ أَنَّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ

الْعِلْـــمِ قَآئِمَـــاً بِالْقِسْطِ لاَ إِلَـــهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [دآل عمران سورت: ۱۸ آیت]

تــرجمه: خــدای او پرښــتو او دعلــم خــاوندانو پــه دې شاهدي ورکړې چي بيشــکه شان دادی چي پرته له هغه نه بل دعبادت وړ معبود نشــته، پداسي حال کي چي په عدل سـره دټـول عــالم تدبـيرونکی دی، بـيله هغــه څخــه بــل دعـبادت وړ معبود نشــته، دستر قـدرت او حکمت خاوند دی.

او د(لا الـه الا الله) معـنا داده: چي پرته ديو الله ﷻ څخه بل دعبادت وړ معبود نشـته.

(لا الــه) پــرته دالله ﷻ څخــه دنــورو ټولــو خدايــانو او معــبودانو نفــي کــوي، او (الا الله) يواځــي هغــه الله ﷻ تــه دعـبادت کولـو اثبات کوي، کوم چي په عبادت او پاچاهۍ کي هغه لره شريك نشـته.

او ددې خبري وضـاحت او تفسـير دالله ﷻ پـدې قـول کـي راغلـی دی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاء مِّمَّا تَعْبُدُونَ ❁ إِلاَّ الَّــذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ❁ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً

بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ [دالزخرف سورت: ٢٦-٢٨ آيتونه]

ترجمه: او هغه وخت ياد کړه چي ابراهيم عليه السلام خپل پلار او خپل قوم ته وويل: بيشکه زه دهغه څه نه بيزار يم چي تاسي يې عبادت کوئ. پرته له هغه ذات نه چي زه يې پيدا کړی يم او هغه به ما ته بيشکه لارښودنه وکړي. او هغه دتوحيد کلمه په خپل اولاد کښي پاتي کيدونکې کلمه وګرځوله، چي ګوندي دوی (خدای او دهغه توحيد) ته بيرته راوګرځي.

او پدې قول کي چي فرمايي: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْاْ إِلَى كَلَمَةٍ سَوَاء بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللّهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللّهِ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُولُواْ اشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [دآل عمران سورت: ٦٤ آيت]

ترجمه: ووايه: اې دکتاب خاوندانو، هغي خبري ته راشئ چي زمونږ او ستاسي تر منځ شريکه ده (هغه) دا چي بيله خدای څخه دبل شي عبادت ونکړو، او هيڅ شی دهغه سره شريك نکړو او ځيني زمونږ دي دالله څخه پرته ځيني نور دخدايانو په توګه ونه نيسي، نو که دوی

(دکتاب خاوندانو) مخ واړاوه نو تاسي ووايئ: شاهد (او ګواه) اوسئ چي مونږ مسلمانان يو (الله ﷻ ته تسليم يو).

دا چي محمد ﷺ دالله رسول دی، دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿لَقَدْ جَاءكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [دالتوبه سورت: ١٢٨ آيت]

ترجمه: بيشکه چي تاسي ته يو پيغمبر ستاسي له خپل (منځ) نه راغلی دی، ستاسي ربړونه او تکليف ورباندي ډير ګران دي، ستاسي (دخير لپاره) ډير حرصناك دی، او پر مؤمنانو باندي مشفق (شفقت والا) او مهربان دی.

او دمحمد ﷺ په پيغمبري او رسالت سره داقرار کولو او ګواهي ورکولو معنا داده: چي دهغه داوامرو اطاعت وشي، اود خبرو تصديق يې وشي، او دکومو شيانو څخه چي يې منع کړيده، دهغو څخه پرهيز او ځان وژغورل شي، او يوازي دهغه دسنت او طريقې مطابق دالله ﷻ عبادت وشي.

دلمانځه، زکات، او دتوحيد دتفسير دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾ [دالبينه سورت: ٥ آيت]

ترجمه: او (پداسي حال کښي) چي دوی ګمارل شوي ندي مګر دا چي په زښت اخلاص سره دخدای عبادت وکړي (او عقيده لري) چي دين دهغه (لخوا) دی، او په عين حال کښي له هر ډول انحراف څخه ليري وي، لمونځ (دهغه له ټولو آدابو سره) اداء کړي، زکات ورکړي، او همدا صحيح او ټينګ (مضبوط) دين دی (چي هغه اسلام دی).

دروژې نيولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۱۸۳ آيت]

ترجمه: ای مؤمنانو، روژه پر تاسي باندي فرض کړې شوې ده لکه چي په هغو کسانو باندي چي له تاسي څخه پخوا وو، فرض کړې شوې وه، بنايي چي تاسو پرهيزګار

شئ.

دحج کولو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [دآل عمران سورت: ۹۷ آیت]

ترجمه: دخدای دپاره پر خلکو باندي دبیت الله حج (فرض) دی، په هغه چا باندي چي هغه ته دتلو توان لري، او څوك چي کافر شي نو بیشکه چي خدای له ټولو عالمیانو څخه بې پروا دی.

دوهمه درجه: ایمان:

ایمان څه دپاسه اویا (۷۰) څانګي (برخي) لري، له ټولو څخه اوچت او لوړه يې: د(لااله الاالله) ویل دي، او له ټولو څخه وړوکې (کوچنی) یې دلاري څخه دضرر دشي لیري کول دي، او حیاء دایمان یوه برخه ده[1].

دایمان شپږ رکنونه دي: په الله ﷻ ایمان راوړل، او

(۱) دا حدیث بخاري ۱/ ۱۰ په کتاب الإیمان کي په دغه الفاظو «بضع وستون» یعني: څه دپاسه شپیته، او مسلم (دنووي شرح ۲/ ۲۰۲) په کتاب الإیمان کي په (۳۵) [۵۷، ۵۸] نمبر سره روایت کړیدی.

دالله ﷻ په ملائکو (پرښتو)، کتابونو، پیغمبرانو، دقیامت په ورځ، او دخیر او شر په قضا او قدر ایمان راوړل.

ددې شپږو رکنونو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾ [دالبقره سورت: ۱۷۷ آیت]

ترجمه: نیکي (یوازي) دا نده چې خپل مخونه ختیځ او لویدیځ لوري ته واړوئ، بلکه (غوره) نیکي دهغه چا ده چې په خدای، دآخرت په ورځ، (په ټولو) پرښتو، (په ټولو) کتابونو، او (په ټولو) پیغمبرانو باندې یې ایمان راوړی دی.

دقضا او قدر دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [دالقمر سورت: ٤٩ آیت]

ترجمه: بیشکه مونږ هر شی په اندازه پیدا کړی دی.

دریمه درجه: احسان:

احسان یو رکن لري، او هغه دادی: چې دالله ﷻ

داسي عبادت وکړې لکه چي ته هغه وينې، که يې ته نه وينې نو هغه خو تا ويني.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَواْ وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ﴾ [دالنحل سورت: ۱۲۸ آيت]

ترجمه: بيشکه الله له پرهيزګارانو او نيکوکارانو سره دی.

او دا قول: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ * وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ * إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [دالشعراء سورت: ۲۱۷-۲۲۰ آيتونه]

ترجمه: او په (هغه ذات) توکل وکړه چي دستر قدرت خاوند (او) مهربان دی. هغه (ذات) چي تا ويني کله چي (دعبادت دپاره) راپاځيږې. او (هم) دسجده کوونکو په منځ کښي ستا حرکتونه. بيشکه چي همدغه (خدای) دی اوريدونکی (او) پوه (دعلم خاوند).

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِن قُرْآنٍ وَلاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ

تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ [ديونس سورت: ٦١ آيت]

ترجمه: او په هيڅ کوم کار (يا کوم فکر مشغول) نه يې، او دهغه څخه دقرآن دهيڅ يو (آيت) تلاوت نه کوې او (تاسي) هيڅ کوم کار نکوئ پرته لدې کله چي په هغه کښي بوخت کيږي (نو) مونږ پر تاسي باندي شاهدان (ګواهان) يو.

او داحاديثو څخه يې دليل دجبريل هغه مشهور حديث دی چي عمر بن خطاب ﷺ روايت کړی دی، چي وايي: «بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ(١) شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنْ الإِسْلام، فَقَالَ: أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ،

---

(١) دا الفاظ په صحيح مسلم کي نشته، او دصحيح مسلم دحديث الفاظ داسي دي: «بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ...». صحيح مسلم کتاب الإيمان (٨) [١] نمبر حديث.(ژباړونکی)

وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْه سَبِيلا، قَالَ: صَدَقْتَ، فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْني عَنْ الإِيمَان، قَالَ: أَنْ تُؤْمنَ بِاللَّه، وَمَلائكَته، وَكُتُبه، وَرُسُله، وَالْيَوْم الآخر، وَتُؤْمنَ بِالْقَدَر خَيْره وَشَرِّه، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْني عَنْ الإِحْسَـــان، قَـــالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، قَالَ: فَأَخْبِرْني عَنْ السَّاعَة، قَالَ: مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِـــأَعْلَمَ منْ السَّائل، قَالَ: فَأَخْبِرْني عَنْ أَمَارَاتهَا، قَالَ: أَنْ تَلدَ الأَمَـــةُ رَبَّـــتَهَا، وَأَنْ تَـــرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاء يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَان، قَالَ: فَمَضَى، فَلَبِثْنَا مَليًّا، فَقَالَ: يَا عُمَرُ، أَتَـــدْري مَـــنْ السَّـــائلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: هَذَا جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينكُمْ»(۱).

ترجمه: پداسي حال کي چي مونږ دپيغمبر ﷺ سره ناست وو چي يو داسي سړی راغی چي تکي سپيني جامې او تک تور ويښته يې وه، او دسفر نښې ورباندي نه ليدل

(۱) دجبرائيل حديث مسلم پوره په کتاب الإيمان کي په (۸) [۱] نمبر سره دعمر بن الخطاب ﷺ څخه (دنووي شرح ۱/۱۲۶-۱۳۳)، او بخاري په مختصر ډول دابو هريره ﷺ څخه روايت کړيدی.

کيدې، او نه هم له مونږ څخه چا پيژانده، نو د پيغمبر ﷺ مخې ته کيناست، او خپل ځنګنونه يې د پيغمبر ﷺ له ځنګنونو سره ولګول، او لاسونه يې پر ورنونو کيښودل، او ويې ويل: اې محمده، د اسلام څخه مې خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (اسلام دادی): چې اقرار وکړې (ګواهي ورکړې) چې پرته د الله جل جلاله څخه بل د عبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ د الله جل جلاله پيغمبر دی، او لمونځ په بنه توګه وکړې، او زکات ورکړې، او د بيت الله حج وکړې که دلارې توان در سره وو، (سړي) وويل: رښتيا دې وويل، نو مونږ تعجب وکړ چې هم پوښتنه ترې کوي،او هم يې تصديق کوي، (سړي) وويل: د ايمان څخه مې خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (ايمان دادی) چې په الله جل جلاله، او د هغه په ملائکو، کتابونو، پيغمبرانو، د آخرت په ورځ، او د خير او شر په قضا او قدر ايمان راوړې، (سړي) وويل: رښتيا دې وويل، نو د احسان څخه مې خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (احسان دادی) چې د الله جل جلاله داسې عبادت وکړې لکه چې ته يې وينې، نو که ته يې نه وينې، نو هغه

خو دي ويني، (سړي) وويل: دقيامت څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: څوك چي پوښتني ته ځواب ورکوي له هغه چا څخه چي سوال کوي زيات علم نلري (پدي هکله)، (سړي) وويل: نو دقيامت له نښو څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (دقيامت نښي دادي) چي وينځه خپل بادار وزيږوي، او لوڅي پښي، بربنډ، فقيران دپسونو څروونکي (چوپانان) به ګوري چي دتعميرونو (په جوړولو کي به) يو له بل څخه زيات کوښښ کوي، (راوي) وويل: نو سړی ولاړ، نو څه شانتي کيناستو، او بيا (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: چي اې عمره، آيا پوهيږې دا سوال (تپوس) کوونکی څوك وو؟ ما ورته وويل: چي الله او رسول يې ښه پوهيږي، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: دا جبريل وو، راغلی وو چي تاسو ته ستاسو دين وښايي.

دریم اصل

[دخپل پیغمبر محمد ﷺ پېژندل]

ستاسي پیغمبر ﷺ محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم دی، او هاشم دقریشو څخه دی، او قریش دعربو څخه دي، او عرب داسماعیل بن ابراهیم الخلیل -علیه وعلی نبینا أفضل الصلاة والسلام- دنسل څخه دی.

دپیغمبر ﷺ عمر دري شپیته (۶۳) کاله وو، چي څلویښت (۴۰) کاله یې دنبوت څخه مخکي او درویشت (۲۳) کاله یې دنبوت او رسالت په حال کي تیر کړي دي.

دنبوت دلیل یې د ﴿اقرأ﴾[1] آیت دی، او درسالت دلیل یې د ﴿المدثر﴾ آیت دی، داوسیدو ځای یې مکه وه، الله ﷻ (خلکو ته) استولی دی چي دشرك څخه یې وویروي، او توحید ته یې دعوت کړي.

---

(۱) د الله ﷻ دي قول ته اشاره ده: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ [دالعلق سورت: ۱ آیت] ترجمه: ولوله، دخپل پروردګار په نامه، هغه چي (ټول مخلوق یې) پیدا کړي دي.

ددې خبرې دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ * قُمْ فَأَنذِرْ * وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ * وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ * وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ * وَلاَ تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ * وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾
[دالمدثر سورت: ١-٧ آيتونه]

ترجمه: اې په ځان باندې دڅادر نغښتونکيه، پاڅېږه (او نړيوال) وويروه، او خپل پروردګار په لويي سره ياد کړه، او خپلې جامې پاکې کړه، او له پليتۍ نه ډډه (او پرهيز) وکړه، او (پر چا باندې) منت مه ږده، چې (دهغه څه په مقابل کښې چې ورکړي دې دی) زيات بدل وغواړې، او دخپل پروردګار لپاره صبر وکړه.

او د ﴿قُمْ فَأَنذِرْ﴾ مراد دادی: چې دشرك څخه يې وويروه، او توحيد ته يې دعوت کړه، او د ﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾ څخه مراد دادی: چې په توحيد سره (دخپل پروردګار) تعظيم وکړه، او د ﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾ څخه مراد دادی: چې خپل عملونه دشرك څخه پاك کړه، او د ﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾ مراد دادی: چې دبتانو څخه هجرت وکړه، او دهجرت کولو څخه مراد دبتانو پرېښودل او دهغوی څخه او

دهغوى دپيروانو (مشركينو) څخه بيزاره كيدل دي.

پيمغبر ﷺ لس كاله په همدې شكل سره توحيد ته خلك رابلل، او دلسو كلونو وروسته آسمان ته وخيژول شو، او پنځه لمونځونه پرې فرض شول، (او دهغه څخه وروسته يې) درې كاله په مكه كې لمونځ وكړ، او بيا مدينې ته دهجرت كولو امر ورته وشو.

او دهجرت څخه مراد: دشرك دمحيط (ځاى يا وطن) څخه داسلام محيط ته تلل دي، او دشرك دمحيط څخه داسلام محيط ته هجرت پر دې امت باندې فرض دى، او هغه به دقيامت تر ورځې پورې باقي وي.

ددې خبرې دليل دالله ﷻ دا قول دى چې فرمايي:
﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُواْ فِيمَ كُنتُمْ قَالُواْ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ قَالْوَاْ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُواْ فِيهَا فَأُوْلَـئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءتْ مَصِيرًا * إِلاَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاء وَالْوِلْدَانِ لاَ يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلاَ يَهْتَدُونَ سَبِيلاً * فَأُوْلَـئِكَ عَسَى اللّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللّهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾ [دالنساء سورت: ۹۷-۹۹ آيتونه]

ترجمه: بيشکه هغه کسان چي پر خپلو ځانونو يې ظلم کړيدی، ملائکې چي کله ددوی روحونه اخلي، ورته وايي: تاسي په څه حال کښي وئ؟ دوی په ځواب کښي وايي: مونږ دځمکي پر مخ ضعيفان (او مظلومان) وو، ملائکي وايي: آيا دخدای ځمکه پراخه نه وه تر څو چي تاسي پکښي هجرت کړی وای؟ نو ددوی ځای دوزخ دی او بد دورتلو ځای دی دوزخ. خو نا توان نارينه، ښځي او واړه چي نه دکومي وسيلې توان لري او نه کومه لاره پيدا کولای شي. نو داسي خلك هيله ده چي الله ددوی څخه (ددوی دغه ګناهونه) وبخښي، او الله عفوه کوونکی (او بخښونکی) ذات دی.

او دا قول چي فرمايي: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ﴾ [دالعنکبوت سورت: ٥٦ آيت]

ترجمه: اې زما (مسلمانانو) بندګانو، بيشکه چي زما ځمکه پراخه (ارته) ده، نو خاص ما لره عبادت وکړئ.

بغوي رحمت الله عليه وايي: «دا آيت دهغه مسلمانانو په هکله نازل شوی دی چي په مکه کي پاتي وو او هجرت

يې نه وو کړی، (الله ﷻ) هغوی ته په ايمان سره خطاب وکړ».

او دحديثو څخه دهجرت دليل دپيغمبر ﷺ دا قول دی چې فرمايي: «لاَ تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ، وَلاَ تَنْقَطِعُ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا»[۱].

ترجمه: تر څو چې دتوبې (ور) نه وي بند شوی، نو دهجرت (حکم) له منځه نه ځي، او تر څو چې لمر له مغرب (لويديځ) څخه نه وي راختلی، نو دتوبې (ور) نه بنديږي[۲].

او کله چې پيغمبر ﷺ په مدينه منوره کې ځای پر ځای شو، نو داسلام دنورو احکامو امر يې جاري کړ، لکه زکات، روژه، حج، اذان، جهاد، امر بالمعروف، او نهي عن المنکر، او داسې نور شرعي احکام.

---

(۱) دا حديث ابوداود په اول دکتاب الجهاد کې ۳/۳ په (۲۴۷۹) نمبر سره، او احمد په مسند کې ۹۹/۴، او نسائي په السنن الکبری کتاب السير کې (لکه څنګه چې په تقريب التحفة کې راغلي دي) په (۱۱۴۵۹) نمبر سره دمعاويه ﷺ څخه روايت کړيدی، او الباني په صحيح الجامع (۷۴۳۶) نمبر حديث کې هغه صحيح بللی دی.

(۲) ددې حديث څخه مراد دادی: چې دهجرت حکم او روا والی به تر قيامت پورې باقي وي. (ژباړونکی)

او پیغمبر ﷺ په نوموړي شکل سره لس کاله پاتي شو، او له هغه څخه وروسته بیا وفات شو، او دین یې باقي پاتي شو، او دهغه دین دی، داسي دخیر کار نشته چي خپل امت یې هغه ته نه وي رابللی، او نه داسي بد او ناوړه کار شته چي خپل امت یې له هغه څخه نه وي منع کړی.

او کوم دخیر کار چي خپل امت یې هغه ته را بللی دی هغه توحید، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ یې خوښوي، او کوم شر چي خپل امت یې له هغه څخه منع کړی او ویرولی دی، هغه شرك، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ یې نه خوښوي، او بد یې ګڼي.

الله ﷻ پیمغبر ﷺ ټولو خلکو ته استولی دی، او دهغه اطاعت یې پر ټولو انسانانو او پیریانو فرض کړیدی.

ددې خبري دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایي: ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [دالأعراف سورت: ۱۵۸ آیت]

ترجمه: ووایه (ای پیغمبره): اې خلکو بیشکه زه ستاسي دټولو دپاره دخدای پیغمبر یم.

او دپیغمبر ﷺ په ذریعه خدای جل جلاله خپل دین تکمیل او پوره کړ، او دلیل یې دهغه دا قول دی چي فرمایي: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾ [دالمائده سورت: ۳ آیت]

ترجمه: نن ورځ ما ستاسي دپاره ستاسي دین پوره کړ او پر تاسي باندي مي خپل نعمت تمام کړ، او اسلام مي ستاسي دپاره (د) دین (په توګه) غوره کړ.

او دپیغمبر ﷺ دوفات کیدو دلیل دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾[د الزمر سورت: ۳۰-۳۱ آیتونه]

ترجمه: بیشکه ته مړ کیدونی یې، او دوی (هم) مړ کیدونکي دي. او بیا به بیشکه تاسو دقیامت په ورځ دخپل پروردګار په حضور (دخپلو کړونو په هکله) جګړه وکړئ.

او خلك چي كله مړه شي، نو بیا (دقیامت په ورځ) بیرته ژوندي کیږي، او دلیل یې دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ [د طه سورت: ۵۵ آیت]

ترجمه: تاسي مو له دې (خاورې) څخه پیدا کړئ، او په هغې کښې به تاسې ننه باسو، او بیا به تاسې له هغې څخه بل ځل راوباسو.

او دا قول چې فرمایي: ﴿وَاللَّهُ أَنبَتَكُم مِّنَ الأَرْضِ نَبَاتًا * ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ [د نوح سورت: ١٧-١٨ آيتونه]

ترجمه: او خدای تاسې (دزرغون شوي شي په توګه) له ځمکې څخه پیدا کړي يئ. (او) بیا به تاسې بیرته هلته وګرځوي، او بیا به مو په راویستو سره راوباسي (ژوندي کړي).

او (دقیامت په ورځ) بیرته له ژوندي کیدو وروسته دعملونو حساب ورسره کیږي، او دهغې جزا ورکول کیږي.

ددې خبرې دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [د النجم سورت: ٣١ آيت]

ترجمه: تر څو هغو کسانو ته چې بدي يې وکړه ددوی دکړنو جزا ورکړي، او هغو کسانو ته چې نیکي يې وکړه

ښه بدله ورکړي.

او څوك چي د مرګ څخه وروسته بيا ژوندي کيدو څخه انکار وکړي کافر کيږي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [د التغابن سورت: ٧ آيت]

ترجمه: کافران داسي غلط فکر (سوچ) کوي چي هيڅکله به دوی (ژوندي) راپورته نه کړي شي، ووايه: هو، قسم دی زما په پروردګار چي بيشکه تاسي به (ژوندي) راپورته کړي شئ، بيا به دهغه څه نه چي کول مو، خبر کړي شئ، او دا کار الله ﷻ ته آسان دی.

او الله ﷻ ټول پيغمبران ويروونکي او زيري ورکوونکي استولي دي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿رُسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ [د النساء سورت: ١٦٥ آيت]

ترجمه: داسي پيغمبران چي (هم) زيري ورکونکي او (هم) ويروونکي (دي) تر څو چي دخلکو سره دپيغمبرانو

(داستولو) څخه وروسته پر خدای باندي کوم دلیل نه وي.

دټولو څخه ړومبی پیغمبر نوح ﷺ دی، او اخیرنی پیغمبر محمد ﷺ دی، چې دټولو پیغمبرانو ختم کوونکی پیغمبر دی.

ددې خبرې دلیل چې نوح ﷺ له ټولو څخه ړومبی پیغمبر دی دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ﴾ [د النساء سورت: ١٦٣ آیت]

ترجمه: بیشکه چې مونږ تا ته وحي وکړه، لکه چې نوح او دهغه څخه وروسته پیغمبرانو ته مووحي کړې وه.

دنوح ﷺ څخه تر محمد ﷺ پوري چې الله ﷻ هر امت ته پیمغبر استولی دی، هغوی ته یې دیو الله په عبادت سره امر کړي، او دطاغوت(١) دعبادت څخه یې منع کړیدي، او دلیل یې دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ﴾ [د النحل سورت: ٣٦ آیت]

---

(١) طاغوت هر هغه معبود ته ویل کیږي چې د الله ﷻ څخه پرته یې عبادت وشي، لکه شیطان، بت، مړی او داسي نور. (ژباړونکي)

ترجمه: او بیشکه چي مونږ په هر امت کښې یو رسول (ددغه فرمان سره) ولیږه چي: دخدای عبادت وکړئ او له بتانو څخه ځان وژغورئ.

او الله ﷻ په ټولو بندګانو دا فرض کړیده چي په طاغوت باندي کافر شي (او هغه ونه مني) او په یو الله ﷻ ایمان راوړي، ابن القیم رحمت الله علیه وایي: «له طاغوت څخه مراد هر هغه څوك دی چي بنده یې دشریعت خلاف عبادت، متابعت، او اطاعت وکړي».

او طاغوتان ډیر زیات دي، خو پنځه یې له ټولو څخه لوی دي: ۱- ابلیس ملعون، ۲- هغه څوك چي خلك یې عبادت وکړي او هغه پدې راضي وي، ۳- هغه څوك چي خلك خپل عبادت ته رابولي، ۴- هغه څوك چي د غیبو دعلم دعوا وکړي، ۵- او هغه څوك چي دالله ﷻ ددین څخه پرته په نورو قوانینو حکم او فیصله وکړي.

ددي خبرو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایي:
﴿لاَ إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ لاَ انفِصَامَ لَهَا وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۵۶ آیت]

ترجمه: ددین په (منلو کښې زور نشته، بیشکه چي

سمه لار له ګمراهۍ څخه څرګنده شوې ده، نو هر هغه څوك چي له طاغوت (باطله معبودانو) څخه مخ اړوي او په خدای ایمان راوړي نو بیشکه چي کلکه کړئ یې ټینګه نیولې ده چي هیڅکله هغه لره شکیدل نشته او خدای ښه اوریدونکی (او) ښه پوهیدونکی دی.

او همدا د «لا اله الا الله» معنا ده.

او په حدیث کې راغلي دي: «رَأْسُ الأَمْـرِ الإِسْـلاَمُ وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ وَذِرْوَةُ سَنَامه الْجِهَادُ»[1].

ترجمه: ددین بنیاد اسلام[2] دی، او ستنه یې لمونځ دی، او اوچته (جګه) څوکه یې جهاد دی.

والله أعلم.. وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم.

---

(۱) دا حدیث ترمذي ۱۲/۵ په کتاب الإیمان کي په (۲۶۱۶) نمبر سره، او ابن ماجه ۱۳۱۴/۲ په کتاب الفتن کي په (۳۹۷۳) نمبر سره، او احمد په مسند کي ۲۳۱/۵، ۲۳۷ دمعاذ بن جبل ﷺ څخه روایت کړیدی، او ترمذي ویلي دي: دا حدیث حسن او صحیح دی.

(۲) داسلام څخه مراد دالله په وحدانیت، او دمحمد ﷺ په پیغمبري شاهدي (ګواهي) ویل دي، یعني: (اشهد ان لا اله الا الله، واشهد ان محمداً رسول الله) ویل دي.(ژباړونکی)

د موضوعاتو فهرست

موضوع	صفحه

اول اصل: [دخپل پروردګار پیژندل] ۱۰
دوهم اصل: داسلام دین په دلائلو سره پیژندل........................ ۲۲
اوله درجه: [اسلام] ۲۲
دوهمه درجه: ایمان: ۲۷
دریمه درجه: احسان: ۲۹
دریم اصل: [دخپل پیغمبر محمد ﷺ پیژندل] ۳۴
دموضوعاتو فهرست ۴۶

الأصول الثلاثة

تأليف

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمه الله)

ترجمة

عبد النافع زلال

باللغة «البشتو»

إدارة أوقاف

صالح عبدالعزيز الراجحي

الأصول الثلاثة

تأليف

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمه الله)

ترجمة

عبد النافع زلال

باللغة «البشتو»

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE